

3. UDVALGSSEKRETARIAT

NOTAT

TIL MILJØ- OG PLANLÆGNINGSUDVALGET SAMT ENERGIUDVALGET

FOLKETINGET

**Notat
om
Miljøvismandsrapporten
(marts 2008)**

10. marts 2008

Ref.:

Kontakt :Niels Hoffmeyer

Dir. tf: 36 02

FORTROLIGT INDTIL ONSDAG DEN 12. MARTS KL. 12.00

Indledning

Til brug for mødet med Vismændene om miljøvismandsrapporten, onsdag den 12. marts 2008 er udarbejdet et notat, der kort gennemgår de vigtigste elementer i rapporten.

Miljøvismandsrapporten er meget omfattende (ca. 400 sider) og behandler i hovedtræk to emner:

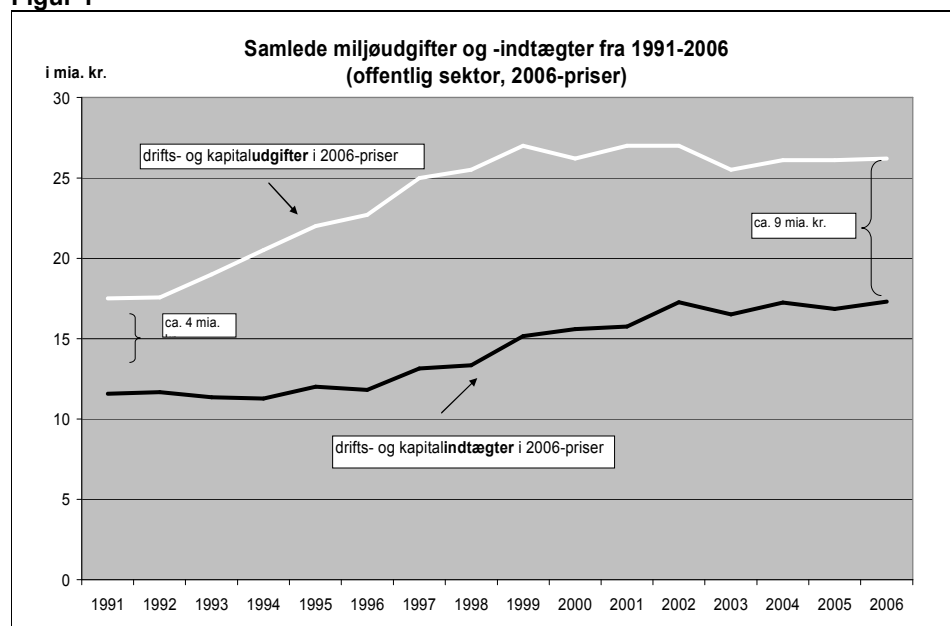
- Dansk miljøpolitik (status og udvikling på udvalgte områder)
- Energi og CO₂-udledninger

Notatet er delt i to hovedafsnit, der afspejler ovenstående opdeling. I notatet bringes hovedtabellerne og hovedfigurerne fra vismandsrapporten.

A. Dansk miljøpolitik

1. De samlede **udgifter og indtægter** i forbindelse med den **offentlige sektors aktivitet** på miljøområdet er ca. 25 mia. kr. i 2006. Langt størstedelen af udgifterne går til spildevandsanlæg m.v. og affaldsbehandling. Udgifterne dækkes dog for en stor del af brugerbetaling (ca. 16 mia. kr.), så **nettoudgifterne** ved den offentlige sektors aktivitet, er på ca. 9 mia. kr. Udviklingen ses af **figur 1**. nedenfor.

Figur 1

Kilde: Danmarks statistik, Vismandsrapporten samt egne beregninger.

Udover de offentlige udgifter (og driftsindtægter) til miljøforanstaltninger, ser Vismændene også på udviklingen i de **miljørelaterede afgifter** i bred forstand.

For 2006 er skatterne på 78 mia. kr. årligt. De egentlige **energiavgifter** er stagneret på ca. 36 mia. kr. årligt, medens **transportafgifterne** (vægtafgift og registreringsafgifterne), der er ca. 38 mia. kr. i 2006, viser en stigende udgiftsprofil. De miljørelevante skatter udgør ca. 10 procent af de samlede skatter i Danmark og spiller derfor en stor rolle. Tilsvarende udgør de ca. 5 procent af BNP i 2006, og denne andel har været ret konstant i de sidste seks år. I **tabel 1** nedenfor er vist udviklingen i faste priser (afrundede tal).

Tabel 1 Udviklingen i miljørelaterede skatter (mia. kr. faste 2006-priser)

	1996	2000	2004	2006
Energiavgifter	31	36	38	36
Transportafgifter	27	29	29	38
Andet	2	4	4	4
I alt	60	69	71	78

Kilde: Vismandsrapporten

De offentlige udgifter til **miljøsubsidier** udgør ret konstant ca. 12 mia. kr. om året, og bruges hovedsageligt til miljøvenlig **jernbanedrift** (ca. 8 mia. kr.) og kommunal **busdrift** (ca. 2 mia. kr.).

Alt i alt, fremfører Vismændene, bidrager miljøområdet med netto 57 mia. kr. til de offentlige finanser i 2006¹

2. Herudover indeholder rapporten en grundig gennemgang af **miljøtilstanden** i Danmark indenfor områderne **luftforurening**, **naturbeskyttelse**, **vandmiljø**, **kemikalier** og **affald**. Udviklingen i miljøtilstanden belyses indenfor de sidste 15 år og der opstilles i alt 24 indikatorer for udviklingen. En indikator er ifølge Vismændene et redskab til at give overblik over miljøtilstanden og vurdere opfyldelsen af de væsentligste målsætninger på miljøområdet.

I **tabel 2** nedenfor er de forskellige indikatorer gennemgået samt udviklingstendenserne.

¹ De samlede udgifter er 9 mia. kr. i nettoudgifter og 12 mia. kr. i subsidier (i alt **21 mia.kr.**) Miljøafgifterne er 78 mia. kr. Det giver de 57 mia. kr. i samlet bidrag.

Tabel 2 Udvikling i 24 indikatorer for miljøtilstand og målopfyldelser

Indikator	Historisk tendens	Nuværende tendens	Forventet målopfyldelse
A. Luftforurening			
1 Udledning af svovldioxid	↑	↑	Ja
2 Udledning af kvælstofilter	↑	↔	Mulig
3 Udledning af ammoniak	↑	↑	Mulig
4 Udledning af kulbrinter	↑	↑	Mulig
5 Koncentration af kvælstof	↑	↓	Tvivlsom
6 Ozonkoncentration	↑	↔	Mulig
7 Partikelkoncentration	<i>Ej vurderet</i>	↓	Nej
8 Udledning af drivhusgasser	↔	↓	Tvivlsom
B Naturbeskyttelse			
9 Areal af lysåben natur	↓	<i>Ej vurderet</i>	<i>Ej vurderet</i>
10 Skovrejsning	↑	↑	Mulig
11 Økologisk dyrket areal	↑	↔	<i>Ej vurderet</i>
C. Vand			
12 Kvælstofoverskud	↑	↔	<i>Ej vurderet</i>
13 Fosforoverskud	↑	↔	<i>Ej vurderet</i>
14 Sigtdybde i søer	↑	↑	<i>Ej vurderet</i>
15 Vandløbsfaunaindeks	↑	↑	Mulig
16 Kvælstof i hav og fjorde	↑	↔	<i>Ej vurderet</i>
17 Fosfor i hav og fjorde	↑	↔	<i>Ej vurderet</i>
18 Torsk i Nordsøen	↓	↓	<i>Ej vurderet</i>
19 Vandforbrug	↑	↔	<i>Ej vurderet</i>
D. Kemikalier			
20 Behandlingshyppighed	↑	↓	Tvivlsom
21 Pesticider over grænseværdi	↓	↑	<i>Ej vurderet</i>
22 Imposex hos hunsnegle ¹⁾	↑	↑	<i>Ej vurderet</i>
E. Affald			
23 Samlet affaldsmængde	↓	↓	Tvivlsom
24 Affald ift. BNP	↔	↔	Tvivlsom

Kilde: Vismandsrapporten side 3 og 125.

Tegnforklaring: ↑ (forbedring) ↔ (stagnation) ↓ (forværring)

¹⁾Betyder at hunsnegle udvikler mandlige kønsorganer. Skyldes bundmaling af skibe med stoffet TBT. Stoffet er nu udfaset.

Angående den **historiske tendens**, dvs. udviklingen af miljøtilstanden for 1990'erne og frem, ser billedet pænt ud. Ud af de 24 indikatorer er de 17 med **forbedring** i miljøtilstandene. 2 indikatorer viser **stagnation** nemlig CO₂-udledningerne og affaldsmængder i forhold til BNP. 4 indikatorer viser en **forværring** (bl.a. areal med lysåben natur, pesticider og udviklingen i affald).

Ses der på den **nuværende tendens** er der, ifølge Vismændene, nu 8 indikatorer tilbage, der viser en forbedring. 9 indikatorer er blevet til stagnation og 6 indikatorer viser en forværring.

På området **forventet målopfyldelse**, er det kun muligt at foretage vurderinger for 13 af de 24 indikatorer, idet datamangel m.v. ej muliggør vurdering af de resterende 11 områder.

Ud af de 13 områder, er der ét område (udledning af svovldioxid), hvor svaret er "ja". For 6 af indikatorerne er svaret "mulig opfyldelse" mens de sidste 6 viser enten "nej" eller "tvivlsom".

Vismændene skriver, at der kan være flere mulige forklaringer på den observerede udvikling, og at det ikke uden grundigere analyser kan vurderes, hvilke forklaringer, der vejer tungest. I øvrigt påpeges det, at der er god overensstemmelse mellem denne miljørapport og OECD's nylige analyse af miljøet i Danmark.

Vismændene afslutter dette afsnit med en række konkrete anbefalinger til forbedring af miljøtilstanden.

Rent konkret foreslår Vismændene, at man på **luftområdet** bl.a. nedbringer biltrafikkens udledning af skadelige partikler. På **naturområdet** foreslås bl.a. øget skovrejsning og på **vandmiljøet** foreslås en revurdering af vandmiljøplan III, og at fiskeriet reguleres så bæredygtighed får større prioritet. Indenfor **kemikalier** og **affald** nedsættes behandlingshyppigheden med pesticider og indsatsen overfor stigende affaldsmængder øges.

B. Energi og CO₂-udledninger

1. Størstedelen af Vismandsrapporten handler om dansk og international energipolitik (Kyoto-protokollen m.v.) og herunder bestræbelsen på at nedbringe CO₂-emissionerne. Spørgsmålet om vedvarende energi indtager selvsagt en central stilling her.

Rapporten konstaterer først og fremmest, at Danmark har haft held med at afkoble økonomisk vækst og **energiforbrug**. Sidstnævnte har stort set været konstant i de sidste 25 år. Det betyder, at **energieffektiviteten** er steget voldsomt i de sidste 25 år (især hvis bunkring af skibe danske holdes udenfor regnskabet; **medregnes dette, er energieffektiviteten steget betydeligt mindre.**)

Som følge af det (næsten) konstante energiforbrug sammenholdt med overgangen til mindre CO₂-forurenende brændstoffer og vedvarende energi, er det også lykkedes at mindske CO₂-udledningerne noget i de sidste 25 år. Så Danmarks **CO₂-effektivitet** er også blevet bedre (altså mindre CO₂-udledninger pr. BNP).

2. En af de vigtigste beregninger i Vismandsrapporten er en **fremskrivning** af dansk energiforbrug og CO₂-udledning i perioden 2006 til 2025.

Fremskrivningen er baseret på **gældende regulering** og tager **ikke** højde for de initiativer, der indgår i den energipolitiske aftale fra februar 2008 eller regeringens energipolitiske udspil. Beregningerne er udarbejdet ved brug af økonomi- og statistikmodellerne EMMA (**E**nergi- og **e**Missions **M**odeller til **A**dam) og Balmorel. Sidstnævnte er en model for el- og fjernvarme produktion.

Fremskrivningen viser ifølge **tabel 3** nedenfor, at en række centrale – men ikke alle – målsætninger i dansk energipolitik opfyldes, **selv uden yderligere tiltag**.

Tabel 3 Samlet dansk energiforbrug og CO₂-udledning

	1975	1990	2006	2015	2025	2006- 2025
			PJ			Pct.
Endeligt energiforbrug ^{a)}	562	565	654	692	728	11,3
Forbrug af primære brændsler ^{b)}	713	701	886	920	908	2,5
Nettoeksport	-3	-25	25	65	42	
Bruttoenergiforbrug ^{c)}	722	759	834	795	830	-0,4
Fossilt brændsel i alt	698	655	755	671	644	-14,4
						Pct. point
VE-andel ^{d)}	2,1	6,5	14,8	27	29,1	14,3
			Mio. ton			Pct.
CO ₂ -udledning i alt	54,3	52,5	57,3	51,5	49	-14,4
heraf forsyningssektor	19,5	24,4	27,5	21,3	17,3	-37
heraf husholdninger og erhverv	34,7	28	29,8	30,2	31,7	6,4

Kilde: Vismandsrapporten side 221

- a) Forbrug af el og varme samt primære brændsler i husholdninger og ikke-energikonverterede erhverv
- b) Primære brændsler er dels fossile brændsler og dels vedvarende energi
- c) Det såkaldte bruttoenergiforbrug er det faktiske energiforbrug korrigeret for nettoelekseksport. Alternativt kan bruttoenergiforbruget opgøres som det endelige energiforbrug tillagt konverteringstabel ved produktion og distribution af el og fjernvarme forbrugt i Danmark.
- d) VE-andelen er beregnet som forbrug af biobrændsler og produktion af el med vindkraft i forhold til det faktiske energiforbrug.

Af fremskrivningen ses det,

- At det **endelige energiforbrug** i husholdninger og erhverv (ekskl. energikonverterede erhverv), stiger med 11 procent i perioden 2006-2025.
- At andelen af **vedvarende energi** (VE) stiger til omkring 29 procent af det faktiske energiforbrug i 2025.
- At **bruttoenergiforbruget** viser et beskedent fald på ½ procent, men at forbruget af fossilt brændsel falder med ca. 15 procent.
- At den **samlede CO₂-udledning** falder med ca. 14½ procent. Indenfor **forsyningssektoren**, er faldet på 37 procent, hvorimod husholdningernes og erhvervenes udledning stiger med 6½ procent, primært som følge af udviklingen i transportsektoren.

Beregningerne bygger på, at der bliver **investeret** ret meget i nye kraftværker, der dels er **mindre** CO₂-forurenende og dels **mindsker** konverteringstab. Herudover vil der, allerede på det nuværende grundlag, være økonomisk tilskyndelse til at investere mere i VE, som **følge af EU-kvotestystemets videreførelse**, hvilket er en meget vigtig forudsætning (der regnes med en kvotepris på 150 kr. pr. ton i faste priser). Begge disse faktorer gør, at bruttoenergiforbruget kan holdes konstant, samtidig med at det endelige energiforbrug stiger (mindsket konverteringstab).

En anden vigtig faktor bag beregningerne er, at **energieffektiviteten fortsætter med at stige som hidtil** og at den historiske afkobling mellem energiforbrug og vækst fortsætter.

Fremskrivningen viser, at med de forudsætninger, der ifølge Vismændene er gældende nu, er der et godt grundlag at **arbejde videre på**, når/hvis man skal nedbringe både energiforbrug og CO₂-udledningerne endnu mere. Sidstnævnte er aftalt i **energiforliget** fra 21. februar 2008, der bl.a. regner med en 4-procents nedgang i bruttoenergiforbruget i 2020. Hertil kommer **EU-Kommissionens** nye udspil fra januar 2008 om yderligere tiltag til nedbringelse af CO₂-emissionerne.

Men Vismændene er også noget **tilbageholdende** i deres syn på **yderligere støtte** til vedvarende energi. Synspunktet er, at med de forudsætninger om energipriser og kvotepriser på CO₂-udledning, der ligger til grund, er der allerede nok økonomisk incitament til at investere yderligere i VE uden støtte. Hertil kommer, ifølge Vismændene, at VE **ikke** nedbringer CO₂-udledningerne i **EU** i den kvotebelagte sektor (se for eksempel argumenterne herfor på side 16 i Vismandsrapporten).

I den **ikke-kvotebelagte** sektor vil VE være en fordel med hensyn til mindre CO₂-emissioner, men som nævnt uden yderligere støtte, der ikke er nødvendig.

Vismændene anbefaler derimod en forøgelse af de generelle **miljøafgifter**, som et effektivt middel til energibesparelser (og CO₂-reduktioner). **Både CO₂-afgifterne og energiafgifterne bør (som minimum) følge udviklingen i BNP.**

Vismændene anbefaler også en effektiv energispareindsats.

Med venlig hilsen

Niels Hoffmeyer/ Daria Krivonos